

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 13 april 1896, kl. 3 e. m.

*Konstitutionsutskottets memorial, angående fullbordad granskning
af de i statsrådet förda protokoll.*

Till konstitutionsutskottet hafva, på derom hos vederbörande gjord framställning, blifvit öfverlemnade de under tiden från och med den 15 januari 1895 till och med den 14 januari 1896 i statsrådet förda protokoll, nemligen öfver:

justitiedepartementsärenden från och med den 15 januari 1895 till och med den 13 januari 1896;

justitieärenden från och med den 25 januari 1895 till och med den 31 december samma år;

utrikesdepartementsärenden från och med den 25 januari 1895 till och med den 13 januari 1896;

landtförsvarsärenden från och med den 18 januari 1895 till och med den 13 januari 1896;

sjöförsvarsärenden från och med den 18 januari 1895 till och med den 13 januari 1896;

civilärenden från och med den 15 januari 1895 till och med den 13 januari 1896;

finansärenden från och med den 15 januari 1895 till och med den 13 januari 1896; samt

ecklesiastikärenden från och med den 18 januari 1895 till och med den 13 januari 1896.

På derom framställd särskild begäran hafva derjemte till utskottet öfverlemnats dels protokoll öfver ministeriella ärenden för den 3 september 1895 angående förordnande af militärattaché i Paris, dels ock protokoll öfver finansärenden för den 31 januari 1896 angående tillstånd för finska ångfartyget »Sofia» att på resor emellan Finland och Stockholm begagna en farled, som ej vore lotsled m. m.

Vid den, jemlikt grundlagarna, af utskottet utöfvade, numera fullgjorda granskning af dessa protokoll har utskottet hvarken funnit skäl att emot någon statsrådets ledamot tillämpa § 106 regeringsformen eller ansett anledning förekomma att framställa någon anmärkning på grund af § 107 af samma grundlag;

hvilket utskottet får för Riksdagen tillkännagifva.

Stockholm den 24 mars 1896.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

af herr *Restadius*, som yttrat:

»(Protokoll öfver justitiedepartementsärenden för den 10 maj 1895 n:o 10.)

Såsom extra sökande till det genom häradshöfdingen, f. d. revisionssekreteraren B. W. Hernbloms afskedstagande ledigblifna häradshöfdingembetet i Södra Roslags domsaga hade sig anmält häradshöfdingarne H. Claëson och V. Ryman, revisionssekreteraren Hugo Bohman samt expeditionschefen R. E. Eckerström.

De vid ansökningshandlingarna fogade meritförteckningar utmärkte i fråga om

1:o) häradshöfdingen Claëson, att han, som vore född den 17 juli 1836, redan den 23 juni 1875 förrättat 90 lagtima och 103 urtima ting

och hållit 20 egodelningsrättssammanträden; samt att han, som den 31 december 1875 utnämndes till häradshöfding i Nedan-Siljans domsaga och varit adjungerad ledamot i kongl. Svea hofrätt samt under 1½ år förestått ett revisionssekreterarembete, sedermera såsom ledamot af Riksdagens Första Kammare i elfva riksdagar deltagit i lagstiftningsarbete jemväl såsom mångårig ledamot af lagutskottet; hvarjemte häradshöfding Claesson biträdt nya lagberedningen vid utarbetande af ett lagförslag, äfvensom förordnats till ledamot i den s. k. hospitalskomitén;

2:o) häradshöfding Ryman, att han, som den 23 januari 1880 utnämndes till häradshöfding i Mellansysslets domsaga och dessförinnan under åren 1868—1874 arbetat och efter särskilda förordnanden förvaltat domarembetet uti domsagan i fråga, biträdt kongl. Svea hofrätt såsom adjungerad ledamot under åtta månader samt varit ledamot i den åren 1889—1894 fungerande komitén för ordnande af civilstatens pensionsväsen;

3:o) revisionssekreteraren Bohman, att han förrättat 8 lagtima ting och 4 allmänna tingssammanträden samt förvaltat häradshöfdingeembetet under 6 månader samt att han, som den 29 april 1886 förordnades till assessor i kongl. Svea hofrätt och den 18 oktober 1889 utnämndes till revisionssekreterare, tjenstgjort såsom ledamot af hofrätten i 4 år 9 månader samt förvaltat revisionssekreterarembete i 8 år 2 månader 15 dagar, äfvensom förestått jussitiekanslersembetet i 2 månader och valts till suppleant åt justitieombudsmannen; samt

4:o) expeditionschefen Eckerström, att han, som vore född den 2 november 1834, under år 1859 hållit ett lagtima ting och den 5 januari 1860 förordnats att från den 15 i samma månad till dess vintertingen i Risinge samt Hellestads och Tjellmo tingslag hunne afslutas förestå domarembetet i nämnda tingslag med undantag af egodelningsrättsmål; samt att han, som den 20 december 1860 utnämns till vice häradshöfding, under samma och nästpåföljande år förvaltat en borgmästarebefattning i sammanlagdt 9 månader, den 8 april 1861 förordnats att hålla ett lagtima ting i Hanekinds härad äfvensom ett urtima ting samt slutligen den 13 september 1864 förordnats att såsom ordförande i en egodelningsrätt handlägga ett skiftesärende.

Dessutom har expeditionschefen Eckerström, som under åren 1866—1875 tjenstgjort hos kongl. landtmäteristyrelsen, förordnats till sekreterare i generaltullstyrelsen den 20 oktober 1875 och till t. f. byråchef i samma embetsverk den 14 januari 1881, till expeditionschef i kongl. sjöförsvarsdepartementet den 22 september 1882 och till ordinarie byråchef den 23 maj 1884.

På hemställan af föredraganden, dåvarande justitieministern August

Östergren utnämnde Kongl. Maj:t den 10 maj 1895 expeditionschefen Eckerström till häradshöfding i ofvannämnda domsaga.

Det synes mig uppenbart, att de egenskaper af förtjenst och skicklighet, som vid täflan emellan sökande till ett och samma embete skola jemlikt 28 § regeringsformen bestämma företrädet dem emellan, böra åtminstone vid tillsättning af platser utaf det slag, hvarom nu är fråga, vara ådagalagda inom ett verksamhetsområde, som utgör föremål för det sökta embetet eller inom ett sådant, som dermed är i någon mån likartadt. Den redogörelse, som här ofvan lemnats för de extra sökandenas meriter, utvisar, att de tre förstnämnda sökandena hade högst betydliga domaremeriter, men att deremot den person, som erhöll det lediga embetet, huru förfaren han än må anses hafva varit på skilda områden af administrativ verksamhet, under sin rent juridiska bana, som afslutats mer än 30 år före ansökan till den ledigvordna platsen, icke ens förvärfvat så stora meriter, att han under åren närmast före den tid, titeln af vice häradshöfding afskaffades, kunnat enligt då gällande fordringar erhålla en dylik titel.

På grund häraf och då enligt mitt omdöme det är af synnerlig vigt, att det stora kraf på ansvarighet, som vid utnämning till offentligt embete bör påligga vederbörande föredragande i Konungens råd, icke, der känslan af samma kraf synes i något fall ej hafva gjort sig fullt gällande, eftergifves af dem, som satta äro att sådan regeringshandling granska, har jag ansett utnämningen i fråga böra jemlikt 107 § regeringsformen bringas till Riksdagens kännedom»;

af herr *Liljeholm*, som instämt med herr Restadius;

af herr *Elowson*, som anført:

»Jemte det jag inom utskottet biträdt det slut, hvartill herr Restadius kommit angående anmälan inför Riksdagen af den rådgifvareåtgärd, på grund af hvilken häradshöfdingeembetet i Södra Roslags domsaga blifvit tillsatt, har jag tillika framhållit, hurusom, enligt min uppfattning, grundlagen icke gifver något stöd åt den praxis, som vid tillämpning af 33 § regeringsformen utvecklat sig i fråga om den s. k. extra ansökningsrätten.

Vid inträffad ledighet af ett häradshöfdingeembete kungöres offentligen tid för ansöknings ingifvande till vederbörande hofrätt, som på grund af de sökandes meriter upprättar förslag. Men derefter inträffar ofta, att sökande anmäler sig omedelbart hos Kongl. Maj:t, äfvensom att en extra sökande stundom, med förbigående af dem, som utaf hofrätten blifvit

uppförda å förslag, utnämnes till den lediga sysslan. Så har uti förevarande fall skett»;

af herrar *Elowson, Bengtsson, Boström, Dahn, Gyllensvärd, Johnsson* och *Vahlin*, hvilka anförde:

»(Protokoll öfver sjöförsvärens ärenden den 15 november 1895, punkten 4 och finansärenden s. d. punkten 31.)

Uti en till lotsstyrelsen den 12 september 1895 ingifven skrift af den 2 i samma månad hade Finska Ångfartygsaktiebolaget, med förmlän att, efter det erfarenheten ådagalagdt, att inloppet till Stockholm vid Sandhamn ofta vore besväradt af svår packis, bolaget på grund af undersökningar af utsigterna att norr om Hufvudskär vinna en lämpligare och säkrare infart vintertiden i Stockholms skärgård träffat aftal med Saltsjöbanan att under månaderna januari—mars angöra Saltsjöbaden, anhållit, att inloppet från hafvet norr om Hufvudskär förbi Gillinge och upp till Saltsjöbaden måtte till då instundande vinterseglation varda upplyst och utprickadt med lämpliga sjömärken.

Angående insegling från hafvet äro följande stadganden gifna:

Kongl. tullstadgan den 2 november 1877:

§ 5.

Skeppare, som kommer från utrikes ort, vare, utom i fall af trängande nöd, förbjudet att inlöpa till annat ställe vid Sveriges kust, än tullplats eller någon af de inloppsörter, som i § 7 omförmälas. Med tullplats förstås dels stapelstad, dels ock vid saltsjön belägen annan ort, der, enligt kungöranden, som generaltullstyrelsen åligge att i allmänna författningssamlingen årligen införa, uppsyningsman eller tulltjensteman af lika eller högre grad utöfvar ständigt tullbevakning.

§ 7.

Mom. 1. Följande platser utgöra inloppsstationer till nedannämnda stapelstäder, nemligen:

Dalarö, Sandhamn, Furusund och Södertelje till *Stockholm*;

Häfringe till *Nyköping*;

— — — — —

och åligge det skeppare, som, kommande från utrikes ort, inseglar till

någon af dessa stapelstäder, att dervid begagna rätta lotsleder samt — —

§ 8.

Från utrikes ort kommande skeppare, som, ehvad han är destinerad
 till Sverige eller ej, utan bevisligt nödtvång inlöper till annan svensk
 plats, än i § 5 stadgas, eller tager annat inlopp, än i § 7 är sagdt, eller

böte från och med femtio till och med fem hundra kronor. — — — —

§ 44.

Skeppare, som till utrikes ort skall afgå och antingen till återutförsel
 inlastat utländska, tullpligtiga men oförtullade varor, eller till utförsel
 intagit svenska varor, för hvilka restitution af erlagd tull- eller till-
 verkningssafgift, efter hvad derom särskildt är stadgadt, blifvit vid lastnings-
 anmälan ifrågasatt, må ej — — — — — ;
 ej heller må skeppare, som till utförsel innehar varor af ofvannämnda
 slag, utan trängande nöd eller annan giltig orsak, inlöpa i annan hamn
 än vid tullplats, eller taga annan farled än i § 7 säges, eller — — — —
 — — — — — ; allt vid samma ansvar, som här ofvan i hvarje särskildt
 fall är för utrikes ifrån kommande fartyg bestämdt.

Kongl. tjänstgöringsreglementet för lostverket den 15 februari 1881:

§ 43.

Vid bot, som här nedan i § 104 sägs, må kronolots icke, utan trän-
 gande nöd, inlotsa från utrikes ort ankommande fartyg till annat ställe
 vid Sveriges kust än tullplats eller någon af de inloppsarter, som enligt
 gällande tullstadga är särskildt tillåten. Skulle sådant fartyg hafva blifvit
 till otillåten hamn af annan person inlotsadt, åligge det lots från när-
 maste lotsplats eller annan kronolots, som farvattnet känner, att genast
 begifva sig till fartyget och lotsa detsamma till sjöns eller till tillåten hamn
 eller farled.

Kronolots åligge ock — — — — —

§ 104.

För öfverträdelse af stadgandet i 43 § af detta reglemente straffas kronolots med böter från och med 200 till och med 600 kronor.

Uti sin förutnämnda skrifvelse af den 2 september 1895 hade Finska Ångfartygsaktiebolaget enligt skrifvelsens ordalydelse anhållit, att viss farled uti Stockholms skärgård »måtte till instundande vinterseglation varda upplyst och utprickad med lämpliga sjömärken». Någon anhållan att få använda denna farled gjordes icke.

Skulle någon mening ligga uti den om farledens utprickning och belysning gjorda anhållan, måste väl såsom förutsättning för samma anhållan få antagas, att jemväl tillåtelse till farledens användande erhöles. Dylig tillåtelse, som ju vore en undantagsförmån ifrån bestämmelser, som blifvit af Kongl. Maj:t gifna, kunde uppenbarligen endast af Kongl. Maj:t beviljas.

Finska Ångfartygsaktiebolagets oftanämnda skrifvelse inkom till kongl. lotsstyrelsen den 12 september 1895 och remitterades ofördröjligen till lotskaptenen i Stockholm för afgifvande af utlåtande. Det af lotskaptenen samma dag afgifna utlåtande öfver aktiebolagets skrifvelse jemte kartutklipp rörande en föreslagen farled från sjön, norr om Hufvudskär, söder om Gillinge, öfver Jungfrufjärden och till Ingaröfjärdens farled innehåller, att det ifrågavarande projektet numera ej torde möta några väsentliga tekniska svårigheter vid utförandet, alldenstund leden från sjön och in till Jungfrufjärden under de senare åren lär varit begagnad såsom militärled af kongl. flottans fartyg och således pröfvad.

Lotskaptenen föreslår dock värdsamt, att i stället för *en* fyr med begränsad synvinkel anbringas såväl vid Hättarskären som Tisterumsskären *öfverensfyrrar*, den öfre af Lindbergs system, den lägre fast; hvilket icke hindrar, att den öfre fyren bör vara försedd med afskärningar för grunden, visande rött sken om babord och grönt sken om styrbord, när man under gång mot fyren kommer utom den hvita vinkeln, att fyren i sundet söder om Gillinge borde skärmas för strandgrundningarna i gattet sydost derom, att utom de nu föreslagna fyrarne, fem till antalet, torde, om leden upp till Baggensfjärden med trygghet skall kunna en mörk natt trafikeras, ytterligare minst två fyrrar, eller en å holmen nordvest om Lilla Husarö och en å Tallskår i norra änden af norra Engnöfjärden, behöfvas, att det föreslagna fasta sjömärket å Vindbådan och de flytande sjömärkena, sex till antalet, torde möjligen fylla behovet af dagmärken, då man tager i betraktande, att de föreslagna fyrtornen jemväl komma att tjena

till fasta sjömärken, att, ehuru leden varit af kongl. flottans fartyg använd, en samvetsgrann undersökning af densamma bör föregå dess upplåtande för allmän trafik, att man, efter att hafva börjat med leden för vintertrafik, svårligen lär kunna lägga igen den under den öfriga delen af året, eller då den stora trafiken pågår, så mycket mer som behovet af nattlig vägledning i Hufvudskärsleden varit trängande, samt att lotskaptenen, i fall nu föreliggande framställning ej inkommit, ämnat till nästa år framkomma med förslag för afhjelpande af denna brist.

Uti skrifvelse af den 13 september till chefen för flottans stab anhöll kongl. lotsstyrelsen med hänsyn till föreskriften i Kongl. Maj:ts nådiga bref den 15 mars 1895 om bemålde chefs yttrande i anledning af det enligt bifogade handlingar väckta förslaget om upptagande och utmärkande af allmän farled från öppna sjön norr om Hufvudskär öfver Norstensfjärden och förbi Gillinge till allmänna farleden å Jungfrufjärden i Stockholms skärgård.

Den 18 september afgaf chefen för flottans stab det begärda yttrandet och anförde deri, att, ehuru den föreslagna nya farleden till en del sammanföle med en af flottans militärleder, som vore en af de viktigare förbindelselederna emellan den södra och norra delen af Stockholms skärgård, och sålunda af synnerligen stor vikt för försvaret af sagda skärgård, han, med fästadt afseende på de stora merkantila fördelar för samfärdseln med Finland vintertiden, som genom densammas upptagande skulle vinnas, och under förutsättning af att vid ett fredsbrott ej blott denna nya farleds fasta och flytande sjömärken, utan jemväl äfven alla för dess belysande uppförda fyrar genast borttoges, ansåge sig icke kunna afstyrka den af Finska Ångfartygsaktiebolaget gjorda framställningen.

Under den 19 i samma månad uppdrog lotsstyrelsen åt öfverfyringeniören och lotskaptenen i Stockholm att, så snart ske kunde, å lotskaptenens tjänstefartyg genomresa de ifrågavarande farlederna från sjön norr om Hufvudskär förbi Gillinge till Saltsjöbaden och uppgöra förslag till fyrbelysningens ordnande samt farledernas utmärkande med fasta och flytande sjömärken, jemte kostnaderna därför, hvarefter från dem inkommo förslag dels till provisorisk fyrbelysning af farlederna, för den händelse de skulle i enlighet med den gjorda ansökningen upplåtas för trafik redan instundande vinter och under förutsättning, såsom lotskaptenen särskildt betonat, att denna trafik inskränktes till en enda, Finska Ångfartygsaktiebolaget tillhörig ångare af omkring 3,6 m. djupgående och hvars befälhafvare antogs ega ett under vintertrafik uppöfvadt omdöme, för hvilken tillfälliga, endast för nu instundande vinter afsedda anordning skulle krävas en kostnad af inalles 13,350 kronor, förutom kostnaden för en

ångbåt, som borde ställas till arbetschefens förfogande, dels till stadigvarande fyrbelysning jemte utprickning af samma farleder, hvarför beräknats för en gång ett belopp af 54,500 kronor samt en årlig afgift till, förutom underhåll, aflöning omkring 2,800 kronor.

Då emellertid den verkställda undersökningen af farlederna icke kunnat på långt när blifva så grundlig som behöfligt vore, innan ett så viktigt steg toges som anbringande af ledfyrrar för den allmänna sjöfarten, fann sig styrelsen böra från sjökartverket söka inhemta, huruvida vattnen, der dessa farleder skulle gå fram, kunde anses så tillförlitligt uppmätta, att sjökortet borde tillmätas full giltighet i och för vidtagande af erforderliga åtgärder för farledernas belysning och utprickning, till svar å hvilken förfrågan meddelats, att, då leden från sjön till och öfver Norstensfjärd genom sundet vid Gillinge till allmänna farleden i trakten af Stora Husarö i det allra närmaste sammanfölle med en militärled, sjökortet öfver dessa leder borde kunna tillmätas full giltighet i förberörda hänseende, dock att undersökning borde ega rum å ett par ställen vester om Lilla Husarö och en närliggande holme.

Som lotsstyrelsen icke ansåg sig ega befogenhet att i det skick, hvari ärendet sig då befunne, vidtaga åtgärder för ifrågavarande farvattens förklarande för allmän farled, ej heller egde till sitt förfogande erforderliga medel för farledens försättande i trafikabelt skick, understälde styrelsen genom underdånig skrifvelse af den 11 oktober 1895 ärendet Kongl. Maj:ts pröfning och öfverlemnade dervid tillika samtliga detsamma rörande handlingar, med undantag af de genom fyringeniörskontorets försorg upprättade ritningarna, samt anförde för egen del följande.

På grund af verkställda observationer yttrade en komité, som år 1866 hade i uppdrag att verkställa undersökningar rörande lämpligaste angringspunkten å svenska sidan för vintertrafiken med Finland, att »de yttre skären utanför Dalarö bilda en nästan rät eller till och med något utskjutande linie, så att drifisen, hvilken börjar infinna sig först i mars månad och i allmänhet fortfar till slutet af april, här icke får tillfälle att packa sig så tillsammans som vid Sandhamn, hvarför också denna hamn är längre isfri än den sistnämnde», hvarför komiterade förordade Dalarö—Hufvudskär till ändpunkt på svenska sidan.

Lots- eller fyrplatser funnos den tiden icke vid Hufvudskär, men sedan sådana i början af 1880-talet derstädes anordnats, hade iakttagelser rörande isförhållandena äfven kunnat årligen verkställas. Efter att hafva redogjort för rapporterna om isförhållandena vid Sandhamn och Hufvudskär under de fyra sistförflutna vintrarna 1891—1895, framhöll styrelsen, hurusom

det af uppgifterna i dessa rapporter syntes bekräftadt, att drifis skulle i mindre grad besvära inloppet vid Hufvudskär än det vid Sandhamn, hvar emot föga skilnad syntes förekomma mellan isförhållandena i inomskärslederna innanför de begge inloppen. Som några iakttagelser icke blifvit gjorda beträffande förhållandena i den föreslagna leden öfver Norstensfjärden och förbi Gillinge, kunde lotsstyrelsen icke yttra sig derom i vidsträcktare mån, än att antagligen förhållandena i sistnämnda led vore desamma som i Hufvudskärsleden. Den så kallade Gillingeleden syntes dock ega vissa företräden framför den begagnade Hufvudskärsleden, hufvudsakligen bestående uti rakare och bredare farvatten, hvadan det förefölle, som om det hade varit fördelaktigare, om från början den förra farleden blifvit vald såsom inlopp i denna del af Stockholms skärgård i stället för den senare. Att så icke skett torde hafva berott derpå, att Hufvudskär med sitt framskjutna läge och sin höjd öfver vattnet vore den enda plats på denna del af kusten, som erbjöde en god landkänning, då deremot de låga, men talrika skär, som skilde Norstensfjärden från hafvet, för den med farvattnet obekante måste förefalla som föga lockande att söka ett inlopp. Det borde visserligen icke sättas i fråga att borttaga det dyrbara fyr- och lotsetablissemnet på Hufvudskär, som väl fortfarande komme att utgöra en vigtig angringspunkt, och ej heller att nedlägga Hufvudskärsleden, hvadan lotsstyrelsen i sinom tid väl finge tillfälle att inkomma med förslag till erforderliga ledfyrrar i denna farled, hvilka helt och hållet saknades, men icke desto mindre torde det kunna blifva fördelaktigt för den allmänna sjöfarten, fastän ganska dyrbart för kronan, om ytterligare en farled genom skärgården blefve upptagen.

»Det bör nemligen», fortsätter lotsstyrelsen, »icke blifva tal om en tillfällig eller endast till förmån för ett utländskt bolag anordnad farled, utan farleden måste utan allt tvifvel blifva allmän. Då den emellertid för närvarande är icke blott delvis en så kallad krigsled af synnerligen stor vigt för försvaret af skärgården, utan hela vägen från sjön upp till allmänna farleden vid Stora Husarö är otillåten farled, i hvilken fartyg från utrikes ort ej må inlöpa (tjänstgöringsreglementet för lotsverket § 43, tullstadgan §§ 5, 7 och 8), erfordras för att denna led må kunna öppnas för allmän trafik ej blott att den förses med fyrrar och sjömärken, utan ock att den i vederbörlig ordning förklaras för allmän farled, att den förklaras vara lotsled, att lotsar för densamma inöfvas, samt antagligen, för såvidt farleden skall blifva af någon väsentlig nytta för den utrikes sjöfarten, att tullplats anordnas på lämplig plats vid Norstensfjärden, i hvilket hänseende emellertid generaltullstyrelsen antagligen blir i tillfälle att yttra sig.»

Af det sålunda anförda framgick, att lotsstyrelsen för sin del ansåge, att ordnandet af ifrågavarande farled svårigen kunde före då instundande vintertrafiks öppnande medhinnas, äfven om den skulle kunna med forceradt arbete under gynsamma väderleksförhållanden förses med provisoriska fyrar och sjömärken. Då dessa tillfälliga anordningar skulle medföra alltför dryg kostnad i förhållande till det dermed afsedda ändamålet och för öfrigt, om blidvinter inträffade, vara alldeles öfverflödiga, ansåg styrelsen dem i alla händelser icke böra anbefallas till utförande. Deremot anhöll lotsstyrelsen, för den händelse Kongl. Maj:t skulle finna för den allmänna sjöfarten behöfligt, att en allmän farled öppnades i den så kallade Gillingeleden, och under erinran att i sådant fall farledens värde såsom militärled icke kunde blifva större än de öfriga allmänna farledernas i Stockholms skärgård, underdånigst

»dels om uppdrag att gå i författning om farledens från sjön till och öfver Nostensfjärden, genom sundet vid Gillinge och fram till allmänna farleden Stockholm—Dalarö, förklarande för allmän farled,

dels att ett belopp af 54,500 kronor måtte, under förutsättning att leden varder förklarad för allmän farled, anvisas att utgå från lotsverkets behållningar till bekostande af de för den nya farledens förseende med erforderliga säkerhetsanstalter behöfliga utgifter,

dels att sjökartverket måtte erhålla uppdrag att verkställa den undersökning, som anmäls vara behöflig i trakten af Lilla Husarö;

lärande det böra ankomma på vederbörande egare af Saltsjöbanan att vidtaga åtgärder för upptagande af allmän farled till Saltsjöbaden från den allmänna farleden till Gustafsberg.»

Öfver detta ärende hade Kongl. Maj:t den 14 oktober anbefalt kommerskollegium att, så skyndsamt ske kunde, inkomma med underdånigt utlåtande. Till kommerskollegium hade tillika från jernvägsaktiebolaget Stockholm—Saltsjön den 19 oktober inkommit en den 18 samma månad dagtecknad skrifvelse, uti hvilken bolaget, som af tidningarna erfarit, att Finska Ångfartygsaktiebolagets skrifvelse till lotsstyrelsen angående utprickande och belysning af leden från Hufvudskär och till Saltsjöbaden remitterats till kongl. kommerskollegium, anhöll att, då lotsstyrelsen uppställt tvenne alternativ, nemligen att belysningsanordning skulle utföras provisoriskt och redan i år eller efter ett större program först till nästa år, vördsamt få öfverlemna afskrift af det mellan Finska Ångfartygsaktiebolaget och jernvägsaktiebolaget upprättade kontrakt, som utvisade, att trafik redan under då instundande vinter skulle påbörjas och att således åtgärders vidtagande för ledens iordningställande provisoriskt redan då vore af behovet påkalladt, hvarjemte jernvägsaktiebolaget såsom ytterligare

skäl för sin vördsamma hemställan framhöll, att den af fyringeniören föreslagna provisoriska anordningen till en kostnad af cirka 13,000 kronor till allra största delen äfven skulle komma att ingå i den af lotsstyrelsen förordade dyrbarare anläggningen. Den uti förenämnda skrivelse åberopade och densamma i afskrift bilagda öfverenskommelse om samtrafik mellan de båda bolagen var uppgjord *dels* under förutsättning af medgifvande från finska senatens sida att gällande kontrakt emellan senaten och ångbåtsbolaget icke lade hinder i vägen, *dels* under vilkor af att farleden från hafsbandet till Saltsjöbaden blefve tillfredsställande utprickad och belyst.

Med återställande af remissakten öfverlemnade kommerskollegium jemväl förenämnda från jernvägsaktiebolaget Stockholm—Saltsjön inkomna skrivelse tillika med dertill hörande kontraktsafskrift samt anförde för egen del i underdånighet den 19 oktober, att kollegium, som antog, att dess utlåtande påkallats allenast såvidt ärendet rörde handelns och sjöfartens intressen, ur synpunkten deraf ansåge det vara uppenbart, att öppnandet för allmän trafik af den ifrågasatta inloppsleden till Stockholm skulle kunna blifva till afsevärdt gagn för trafiken ej blott på Finland utan äfven på Gotland och andra orter, hvarmed vintertiden sjöfartsförbindelser med Stockholm kunde ega rum; och syntes kollegium med afseende å innehållet af nyssberörda skrift från jernvägsaktiebolaget Stockholm—Saltsjön det vara önskligt, att den föreslagna trafikleden måtte kunna komma till användning redan under då instundande vinter.

Genom nådig remiss den 23 oktober anbefalde Kongl. Maj:t generaltullstyrelsen att, så skyndsamt ske kunde, inkomma med underdånigt utlåtande i ärendet, i anledning hvaraf generaltullstyrelsen den 7 november, med öfverlemnande af ett från öfverinspektoren vid Stockholms tullbevakningsinspektion infordradt och den 25 oktober afgifvet yttrande, anförde följande.

I likhet med lotsstyrelsen måste generaltullstyrelsen anse det icke böra ifrågakomma att tillfälligt och allenast till förmån för ett utländskt ångfartygsbolag förse den så kallade Gillingeleden med fyrar och sjömärken, utan att, för den händelse denna led pröfvades vara för sjöfarten behöflig, sådana fullständiga anordningar borde i antydda hänseenden vidtagas, att leden kunde för allmän trafik upplåtas. Det syntes likväl styrelsen med fog kunna ifrågasättas, huruvida anledning kunde vara för handen att verkställa några dylika anordningar, innan fullständigare utredning än som då föreläge åstadkommits derom, att isförhållandena utanför och uti omförmälda led verkligen vore gynsamare än utanför och i Sandhamns- och Hufvudskärslederna, och att sålunda utsigt förefunnes, att genom ledens öppnande uppnå det dermed i främsta rummet afsedda syfte

större möjlighet att uppehålla oafbruten sjöfartsförbindelse på Stockholm vintertiden.

Funne emellertid Kongl. Maj:t godt förordna, att ifrågavarande led skulle såsom allmän inlopps- och lotsled upptagas, ansåg generaltullstyrelsen, enär de fartyg, som toge denna väg, icke komme att passera vare sig någon af de platser, som enligt § 7 tullstadgan utgöra inloppsstationer till Stockholm, eller tullstationen å Hufvudskär, det blifva oundgängligen nödvändigt, att, innan leden öppnades, jemväl vid densamma inrättades en inloppsstation, hvilken lämpligen torde kunna förläggas å ön Gillinge. Beträffande den vid denna station behöfliga tullpersonal syntes styrelsen densamma icke kunna bestämmas mindre än vid tullstationen å Hufvudskär eller till en uppsyningsman och tre vaktmästare; och då denna personal äfven i aflöningshänseende torde böra likställas med tullpersonalen å sistnämnda plats samt sålunda erhålla: uppsyningsmannen 900 kronor i lön, 300 kronor i tjänstgöringspenningar och 200 kronor i båtlegoanslag med rätt till två ålders-tillägg å tillhopa 300 kronor samt en hvar af de trenne vaktmästarne 600 kronor i lön och 300 kronor i tjänstgöringspenningar med rätt till två ålderstillägg å sammanlagdt 150 kronor, så skulle till aflöning åt personalen vid ifrågavarande station erfordras 4,100 kronor årligen, ålders-tilläggen oberäknade. De ökade utgifter för tullverket, som af stationens inrättande skulle blifva en följd, komme emellertid icke att inskränka sig till nämnda aflöningsbelopp, då det jemväl måste blifva nödigt att å den plats, der stationen förlades, anskaffa ej mindre lägenheter till expeditiions- och vaktrum samt boställslägenhet åt uppsyningsmannen, hvilken i likhet med föreståndarne för öfriga inloppsstationer i Stockholms skärgård väl borde tillerkännas förmånen af fri bostad, än äfven tilläggsbrygga med båthamn. Kostnaderna härför var styrelsen ej för närvarande i tillfälle att ens ungefärligen uppgifva, men säkerligen komme de att uppgå till ej obetydliga belopp, helst om icke någon på platsen redan befintlig byggnad, som vore lämplig till inrymmande af omförmälda lägenheter, skulle kunna förvärfvas, utan för sådant ändamål ny byggnad måste uppföras och tomt dertill inköpas.

Generaltullstyrelsen öfvergick härefter till frågan, huruvida och under hvilka villkor det skulle kunna tillåtas ångfartyget »Express» att under den tid af då instundande vinter, ofvan omförmälda af Finska ångfartygsaktiebolaget med jernvägsaktiebolaget Stockholm—Saltsjön afslutade kontrakt afsåge, få, med begagnande af ifrågavarande led, direkt ingå till Saltsjöbaden, och blefvo de af generaltullstyrelsen angifna villkor af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet vid hans föredragning af ärendet

tillstyrkta såsom nöjaktiga och tillfredsställande i fråga om bibehållande af nödig säkerhet för kronans rätt i tullhänseende.

Föredragande statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet tillstyrkte, med afseende å hvad i ärendet förekommit, underdånigst, att Kongl. Maj:t täcktes i nåder förordna, att lotsstyrelsen skulle ofördröjligen gå i författning om tillfälligt anordnande för då instundande vinter af fyrbelysning och sjömärken för ifrågavarande farled, i enlighet med här ofvan omförmälda, i sådant hänseende uppgjorda förslag samt att den härför beräknade kostnaden, utgörande, förutom kostnaden för en ångbåt, som ansetts böra ställas till arbetschefens förfogande, tillhoppa tretton tusen tre hundra-femtio kronor, skulle utgå af behållna fyr- och båkmedel; antagande herr statsrådet, att, i händelse af bifall till hans hemställan, chefen för finansdepartementet finge hos Kongl. Maj:t göra den framställning beträffande ärendet i öfrigt, som i sådant fall torde påkallas.

Sedan föredragande chefen för finansdepartementet erinrat, att Kongl. Maj:t förut samma dag, på föredragning af chefen för sjöförvarsdepartementet, förordnat, att lotsstyrelsen skulle ofördröjligen gå i författning om tillfälligt anordnande för då instundande vinter af fyrbelysning och sjömärken för ifrågavarande farleder samt att den härför beräknade kostnaden, utgörande, förutom kostnaden för en ångbåt, som ansetts böra ställas till arbetschefens förfogande, 13,350 kronor, skulle utgå af behållna fyr- och båkmedel, tillstyrkte statsrådet, att Kongl. Maj:t måtte medgifva, att ifrågavarande farleder i Stockholms skärgård finge under då instundande vinter begagnas af ångfartyg tillhörande Finska Ångfartygsaktiebolaget, i ändamål att samma ångfartyg finge ingå till Saltsjöbaden och derstädes ej mindre lossa fartygets last för vidare befordran deraf å saltsjöbanan till Stockholm samt landsätta fartyget medföljande passagerare, allt i den mån gällande föreskrifter till förekommande af kolerans införande i riket icke därför lade hinder i vägen, än äfven för utförsel till Finland inlasta, förutom annat gods, nederlags- och transitogods från Stockholm, dock under vilkor: att fartyget under sina ifrågavarande resor städs skulle åtföljas af en tullbetjent, hvilken vid fartygets ankomst till Saltsjöbaden icke finge lemna detsamma förr än, på fartygsbefälhafvarens hos Stockholms tullbevakningsinspektion skyndsamligen gjorda anmälan, af inspektionen beordrad bevakningsförmän och bevakning hunnit att till Saltsjöbaden ankomma, den förre för verkställande af invisitation af fartyget samt den senare för öfvervakande af lossningen; att af sistnämnda bevakning minst en betjent jemväl efter fartygets slutlossning å detsamma skulle utöfva tillsyn intill dess afgång; att de fartyget åtföljande passagerare först efter den från Stockholm beordrade bevakningsförmännens ankomst till

fartyget och sedan under hans uppsigt visitering af deras medförda resgods försiggått, finge lemna fartyget, dervid de egde medtaga hvad af berörda gods befunnits vara af tullfri beskaffenhet; att återstoden deraf afvensom fartygets last under särskild bevakning, så fort ske kunde, å ofvanberörda jernväg fördes till Stockholm för att till dervarande packhusinspektion öfverlemnas; att det nederlags- och transitogods, som angåfves att med fartyget till Finland utföras, skulle, likaledes under särskild bevakning, å samma jernväg föras till Saltsjöbaden och der mottagas af den å fartyget posterade tullbetjening, som derefter hade att om godsets inlastning i vanlig ordning meddela bevis; att beträffande fartygets bevakning till öppen sjö, då nederlags- eller transitogods deri vid Saltsjöbaden inlastats, bestämmelserna i § 42 tullstadgan skulle behörigen iakttagas; att in- och utklarering af fartyget skedde vid Stockholms tullkammare; samt att ångfartygsbolaget vidkändes alla i följd af nu lemnade föreskrifter uppkommande kostnader, deribland ersättning till den fartyget åtföljande tullbetjent.

Herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet samt herr statsrådet och chefen för finansdepartementet hafva alltså den 15 november 1895, hvardera för sitt departement, underdånigst tillstyrkt,

att en i Stockholms skärgård befintlig farled, som ansåges af synnerligen stort värde i sjöförvarshänseende och hvilken fördenskill icke finge af handelsfartyg passeras, skulle genom lotsstyrelsens försorg utprickas och belysas till uteslutande förmån för ett särskildt ångfartyg, tillhörande ett utländskt bolag;

att det skulle, i strid mot bestämmelserna i tullstadgan den 2 november 1877 och reglementet för lotsverket den 15 februari 1881, tillåtas detta utländska fartyg att under månaderna januari—mars 1896 göra regelbundna turer i och genom ifrågavarande militära farled;

att för öfrigt icke några ändringar skulle göras uti de genom tullstadgan och reglementet för lotsverket beträffande fartyg i allmänhet gifna föreskrifter, hvadan det följaktligen skulle fortfarande såsom hittills vara för svenska handelsfartyg förbjudet att trafikera samma farled; samt

att till bekostande af de säkerhetsanstalter, som för det utländska fartygets trygga färd genom den ifrågavarande farleden vore erforderliga, skulle, förutom kostnaden för en till arbetschefens förfogande stäld ångbåt, anvisas af svenska statsmedel 13,350 kronor.

Uti hvad de föredragande statsrådena sålunda tillstyrkt hafva, jemlikt statsrådsprotokollet af förenämnda dag, alla öfriga dåvarande statsrådsmedlemmar underdånigst instämt.

Inom utskottet hafva vi hemställt, att konstitutionsutskottet skulle jemlikt 107 § regeringsformen för Riksdagen tillkännagifva, hvad sålunda förekommit»;

af herrar *Elowson, Bengtsson, Dahn, Gyllensvärd, Johnsson och Vahlin*, hvilka yttrat:

»(Protokoll öfver landtförsvärens ärenden den 22 mars, punkten 15.)

Uti skrifvelse den 10 januari 1895 hade chefen för 6:e arméfördelningen i underdånighet anmält, att vid den brödmönstring och inspektion, som af honom den 12 näst förtutgångne december förrättats med kongl. Norrlands dragonregementes å Drottningholm förlagda skolor, de remonter, hvilka från Ottenby remontdepot i början af november 1894 aflemnats till berörda regemente, befunno sig uti mindre god kondition, hvilket enligt af chefen för nämnda regemente lemnad uppgift härrörde deraf, att desamma vid ankomsten till regementet voro i dåligt skick, magra och till ytterlighet slappa, på grund hvaraf, enligt bemäldé regementschefs meddelande, remontdressyr en ej kunnat, såsom afsedt varit, taga sin början omedelbart efter remonternas ankomst till skolan, utan skulle, med anledning af det anmälda förhållandet, två till tre månader af den till remontdressyr anslagna tiden komma att gå förlorade. Härförutom skulle, enligt veterinärens utsago, flera remonter antagligen ej hinna att under den för remontutbildningen bestämda tid (1 år) komma i full kraft samt därför sannolikt blifva såsom odresserade inkommenderade till nästa års remontskola. Då dessa förhållanden synts arméfördelningschefen kunna ogynnsamt inverka på regementets tjensteduglighet samt det därför borde vara önskligt, att sådan ändring beträffande remonternas skötsel och vård vid remontdepoten vidtoges, att remonterna vid aflemnandet från densamma framdeles måtte befinnas uti mera tillfredsställande skick, hade arméfördelningschefen ansett sig skyldig att låta berörda förhållanden komma till Kongl. Maj:ts kunskap.

Öfver förenämnda anmälan skulle jemlikt nådig remiss den 14 januari 1895 arméförvaltningen å intendentsdepartementet, efter chefens för monteringsväsendet och chefens för Ottenby remontdepot hörande, afgifva underdånigt utlåtande.

Chefen för monteringsväsendet anförde:

att, då han i slutet af oktober månad 1894 inspekterade Ottenby remontdepot för att på samma gång uttaga de remonter, som i november skulle aflemnas till Norrlands dragonregemente, såväl dessa som öfriga vid depoten befintliga hästar befunnos i ett mycket godt skick;

att hästarne då utfodrades med till hälften vinterration och till hälften sommarration;

att chefen för remontdepoten då hade träffat aftal med en af Kalmar-sundsbatarnes befälhafvare, att denne skulle mottaga hästarne vid Degerhamn samt transportera dem till Kalmar för att derifrån vidare fortskaffas med jernväg till Stockholm, från hvilken sistnämnda plats hästarne skulle landvägen afgå till Drottningholm;

att emellertid vid ankomsten med hästarne till Degerhamn depotchefen möttes af den underrättelsen, att ångbåtsbefälhafvaren vägrat ingå till denna plats och i stället anlöp Mörbylånga, till hvilken ort hästarne alltså måste föras, samt att vid ankomsten till Mörbylånga omförmälde befälhafvare förklarade, att den af honom förda ångbåten ej kunde flyta ut, om hästarne inlastades, hvarför dessa, efter att hafva öfvernattat, måste fortsätta till Färjestaden, derifrån de slutligen kommo öfver till Kalmar;

att det vore helt naturligt, att djuren, hvilka endast hade ett löst gräsbeteshull, skulle efter fem mils landsvägstransport i dåligt väder och väglag, efter uppehåll i Kalmar samt tvenne dagars jernvägstransport till Stockholm och en mils ytterligare landsvägstransport till Drottningholm, framkomma till sistnämnda plats i ett bedröfligt tillstånd, samt att der efter troligtvis alla remonter komme att till regementena aflemnas från Ottenby i samma tillstånd, såvida aflemnandet afven för framtiden skulle ega rum så sent som i oktober månad direkt från gräsbete samt transporten verkställas på samma långsamma sätt;

att, derest någon kronoångare kunde föra remonterna från Degerhamn till Stockholm och Malmö, från hvilka platser de med lätthet kunde transporteras vidare till de olika regementena, den stora fördel skulle vinnas, att hästarne på mycket färre dagar och betydligt mindre ansträngda skulle framkomma till vederbörande bestämmelseorter;

att det med generalpoststyrelsens medgifvande torde kunna träffas aftal med befälhafvaren å postångaren Öland om verkställande af dylika transporter;

att, på grund af hvad sålunda anförts, chefen för remonteringsväsendet ansett sig böra föreslå, dels att remonterna minst tvenne månader, innan de utlemnas till regementena, sättas på full vinterration och dels att remonternas transport verkställas med någon kronoångare direkt från Degerhamn till bestämmelseorten Stockholm eller Malmö.

Chefen för remontdepoten vid Ottenby yttrade:

att de remonter, hvilka den 1 och 2 november 1894 afsändes från Otteby till Norrlands dragonregemente, voro, på ett par undantag när, allesammans vid godt hull;

att treåriga remonter, hvilka under 5 månader gått på gräsbete och omedelbart derifrån borttransporterats under så särskildt svåra förhållanden, skolat vid framkomsten till bestämmelseorten vara i dåligt skick, magra och till ytterlighet slappa, så att de icke genast efter framkomsten kunnat sättas i dressyr, hade syntts depotchefen vara alldeles naturligt, men att flera af dessa remonter ej skulle under ett helt år efter aflemnandet hinna att komma i full kraft, hade deremot, oaktadt veterinärens utsago, förefallit honom föga sannolikt, såvida icke under tiden tillstött sjukdom eller annan missgynnande omständighet, som dock icke torde rimligtvis tillskrifvas förhållandena vid Ottenby;

att transporten af remonterna från Ottenby till Drottningholm egt rum under ogynsamma förhållanden;

att man allmänt torde vara öfverens derom, att $3\frac{1}{2}$ års gamla hästar ej böra tagas till dressyr, men om sådant likväl måste ske, vore 5 månaders gräsbete omedelbart förut gifvetvis en dålig förberedelse, enär det hull, hästarne få på gräsbete, alltid är löst och knappast medgifver en omedelbart derefter börjande dressyr;

att, så länge en stor del treåringar måste utlemnas till truppförbanden, det säkerligen vore välbetänt, att dertill icke utvaldes sådana, som förut under sommaren gått på gräsbete;

att äfven hästar, som vore $4\frac{1}{2}$ år gamla eller deröfver, icke heller borde tagas direkt från gräsbete till dressyr, utan först sättas på någon tids stallfodring, och hade en sådan behandling af remonterna vid Ottenby syntts depotchefen vara förutsatt i den af Kongl. Maj:t nådigst fastställda staten för Ottenby, hvaruti antagits, att remonterna skulle från depoten aflemnas i slutet af september, efter hvilken tid remonterna förutsatts komma att stallfodras vid vederbörande regementen åtminstone en månad, innan skolorna toge sin början;

att depotchefen alltså för sin del icke funne någon ändring i remonternas skötsel och vård vid Ottenby remontdepot vara af nöden samt att det dåliga skick, hvari remonterna ankommit till Drottningholm, tillskrefves den svåra transporten, hvarförutom han ansåge, att hästarne ej borde hafva tagits från Ottenby så sent som i början af november månad.

För egen del hade arméförvaltningen beträffande remonternas utfodring vid depoten samt deras transport derifrån till vederbörande truppförband i underdånighet anfört, att, enär höstbete i allmänhet ej egde synnerligen stort näringsvärde och detta värde minskades ju längre på hösten betet begagnades, i synnerhet om väderleken vore ogynsam för grässets återväxt, tilläggsrationen borde, på det intet afstannande i remonternas utveckling måtte ega rum, utfodras i god tid, så snart betet syntes blifva knappt

och således otillräckligt till remonternas underhåll samt ofördröjligen ersättas af den för vinterfodringen afsedda högre rationen, då näringsvärdet hos gräsbetet ytterligare minskats, äfven om hästarne för motions skull under några timmar dagligen utsläpptes på betesmarkerna. Beträffande hästarnes transport från Ottenby torde det, fortsatte arméförvaltningen, få anses mindre lämpligt att, såsom chefen för remonteringsväsendet föreslagit, verkställa densamma sjöledes till Stockholm och Malmö, enär hästarne, om storm inträffade, otvifvelaktigt lede mera deraf än af färd på jernväg.

Sådana olägenheter och svårigheter vid hästarnes transport till Kalmar, som de ofvan anförda, torde lätteligen kunna undvikas, om depotchefen, hvilken, enligt hvad under hand upplysts, vore i tillfälle att använda vid Ottenby befintlig telefon och derigenom kunde komma i förbindelse med rikets telegrafnät, genom meddelande med respektive ångbåtsbefälhafvare kort före den för remonternas afsändande bestämda tiden, gjorde sig förvissad om, att hinder för transporten icke förefunnes.

Enär Kongl. Maj:t i nådigt bref den 5 oktober 1894 föreskrifvit, att antalet remonter, som borde för kronans räkning i depot vinterfödas, skulle tillsvidare utgöra 200 stycken, samt i nådig stat för remontdepoten vid Ottenby den 25 maj samma år remonternas antal vid nämnda depot, hvilken efter den 15 maj 1895 komme att upptaga alla kronans för uppställande i depot afsedda remonter, beräknats till 400 under sommar-månaderna och 200 under vintermånaderna, syntes det för arméförvaltningen, som skulle, sedan dessa tal uppnåtts, för framtiden det förhållande komma att i regeln inträffa, att de remonter, som på höstarne från depoten utsändes, vore sådana, som under våren och sommaren föregående år blifvit inköpta och till depoten öfversända, under det att de under samma års vår och sommar inköpta remonter komme att bilda den kommande vinterns remontdepotbesättning. Till förekommande af hvarje missuppfattning derutinnan, torde dock törhända en nådig föreskrift i den sålunda antydda riktningen vara behöflig. Depotchefen, hvilken enligt gällande bestämmelser egde meddela nödiga föreskrifter i fråga om remonternas utfodring, komme derigenom att för framtiden ega kännedom om, hvilka hästar för hvarje höst skulle från depoten aflemnas, och komme följaktligen äfven i tillfälle att egna dessa remonter en noggrannare tillsyn för utrönande, huruvida för dessa till insättande i dressyr derpå följande vinter afsedda hästar särskilda åtgärder borde vidtagas, på det att de måtte erhålla det hull och den kraft, som kunde anses erforderliga, för att hästarne skulle kunna motsvara de fordringar, som under den närmaste framtiden komme att ställas på dem, och skulle detta antagligen i icke ringa mån komma att bidraga dertill, att anledning till anmärkningar af ofvan angifna art

för framtiden icke torde förekomma. Då det likväl icke torde vara chefen för remonteringsväsendet förbjudet att vid enstaka tillfällen till Ottenby öfversända äfven sådana remonter, som skulle samma års höst till truppförband utdelas, borde, af ofvan antydd anledning, chefen för remontdepoten vid sådana tillfällen alltid blifva om förhållandet underrättad. Något vidsträcktare användande af denna chefen för remonteringsväsendet lemnade rätt borde för öfrigt icke ifrågakomma äfven af den anledning, att ett ofta påkommande ombyte af i depot uppställda remonter måste komma att förorsaka ökade transportkostnader och derigenom förhöja remonterernas medelpris.

Med återställande af den nådiga remissen hemstälde arméförvaltningen alltså i underdånighet, att Kongl. Maj:t måtte i nåder föreskrifva, att från remontdepoten vid Ottenby skulle till truppförbanden i regeln endast utlemnas sådana remonter, som varit vid depoten uppställda minst ett år samt att såsom följd deraf det skulle åligga chefen för remonteringsväsendet att, derest af särskilda orsaker en eller annan af de till depoten försända remonter skulle afses att på vederbörande truppförband fördelas redan samma år, hvarunder den inköpts, derom lemna depotchefen underrättelse.

Beträffande de åtgärder, som med hästarnes transport från remontdepoten borde vidtagas till förekommande af ett upprepande af de svårigheter, för hvilka Norrlands dragonregementes remonter hösten 1894 varit utsatta, torde föreskrifter böra af arméförvaltningen å intendentsdepartementet utfärdas.

Föredragande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet hemstälde, att Kongl. Maj:t täcktes föreskrifva, att från remontdepoten vid Ottenby skulle till truppförbanden i allmänhet utlemnas endast sådana remonter, som varit vid depoten uppställda minst ett år, samt att såsom följd häraf det skulle åligga chefen för remonteringsväsendet att, derest af särskilda orsaker en eller annan af de till depoten försända remonterna vore afsedd att till vederbörande truppförband öfverlemnas redan samma år, hvarunder den inköpts, derom lemna depotchefen underrättelse.

Såsom utaf handlingarna framgår, hade chefen för 6:te arméfördelningen i sin underdåniga anmälan ifrågasatt, huruvida icke anledning funnes till det antagande, att det kräfdes en ändring beträffande skötseln och vården af de vid Ottenby uppställda remonterna. Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet synes emellertid icke hafva egnat någon uppmärksamhet åt den af arméfördelningschefen framhållna tanken. Statsrådsprotokollet mäter endast derom, att en tillstyrkan gjordes i den rigtning, att remonterna skulle i allmänhet kvarhållas minst ett år vid Ottenby. Om remonterna blifvit magra och slappa under en kortare tids

uppehåll vid Ottenby, så kunde man befara, att deras tillstånd skulle ytterligare försämrans under en längre tids kvarhållande derstädes. Om skäl förefunnes till det antagande, att remonterna kommit i en dålig kondition i följd deraf, att de vid Ottenby utfodrades under otillfredsställande förhållanden, så vill det synas vara uppenbart, att de skulle ytterligare försämrans genom ett längre kvarstannande under den vård, som egnades dem vid Ottenby.

Blotta genomläsningen af de förklaringar, som afgåfvos öfver den af arméfördelningschefen till Kongl. Maj:t ställda skrifvelsen, synes gifva en osökt anledning till en närmare undersökning af förhållandena vid Ottenby. Ifrågavarande förklaringar innehålla nemligen stridiga uppgifter. Så anför t. ex. chefen för monteringsväsendet, dels att remonterna i slutet af oktober voro vid godt hull, dels att de då utfodrades till hälften med sommarration och till hälften med vinterration, under det chefen för remontdepoten framhåller olämpligheten af att transportera remonterna omedelbart från gräsbete till det truppförband, för hvilket de voro afsedda. Derjemte söka förklarandena skylla skulden till de af arméfördelningschefen anmärkta missförhållandena på omständigheter, som enligt deras förmenande icke skulle stått i något sammanhang med vården om remonterna. Så framhålla förklarandena t. ex., hurusom vissa uppgifna svårigheter vid transporten skulle hafva varit orsaken till det bedröfliga tillstånd, hvori hästarne framkommit till bestämmelseorten. Ett närmare aktgifvande på innebörden af dessa svårigheter visar emellertid, att desamma alldeles icke äro af beskaffenhet att kunna utgöra grunden till de uppgifna följderna.

De afgifna förklaringarna lemna redogörelse för transporten af de till Norrlands dragonregemente afsedda remonterna. Hästarne fördes nemligen från Ottenby till Degerhamn för att der tagas ombord å fartyg. Då emellertid det ångfartyg, med hvars befälhafvare aftal träffats om transporten till Kalmar, icke inlöpte till Degerhamn, fördes hästarne vidare till Mörbylånga. Icke heller der blefvo hästarne af uppgifvet skäl tagna ombord, hvadan de fördes vidare till Färjestaden och derifrån öfver till Kalmar. Uppenbart vill det synas, att hvarken promenaden ifrån Ottenby till Färjestaden — en väglängd, som uppgifves till 5 mil — eller de ofrivilliga rasterna kunde i och för sig försvaga hästarne. Under förutsättning att hästarne erhöilo närande föda och tillika vatten, så vill det synas, som skulle en marsch utefter landsvägen vara en mycket lämplig förberedelse för deras dressyr i ridskola. Vidkommande de raster, som under vägen inträffade emot afsändarens afsigt, så torde desamma icke hafva menligt inverkat hvarken på hästarnes nerver eller lynne. Dessa raster måste

tvärtom kunna antagas hafva bidragit till att stärka hästarne, för såvida de icke voro utsatta för vanvård. Transporten ifrån Kalmar på jernväg till Stockholm och derifrån landsvägen till Drottningholm borde äfvenledes hafva tjenat såsom en rätt god träning för deras stundande dressyr.

I förklaringarna uppgifves det såsom helt naturligt, att hästarne skulle framkomma till Drottningholm i ett bedröfligt tillstånd. Att så skett må vara ett faktum. Men detta faktum erhåller alldeles icke sin förklaring af transporten såsom sådan. Transporten kunde och borde vara en lämplig träning af hästarne, förutsatt att de derunder erhållit ändamålsenlig skötsel och vård.

Om alltså hästarne framkommit till Drottningholm i ett bedröfligt tillstånd, så synes den omständigheten hafva bort leda uppmärksamheten på nödvändigheten att söka de verkliga orsakerna dertill. Det vill synas, som skulle herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet haft i de afgifna förklaringarna en fullgiltig anledning att tillstyrka ett beslut om undersökning såväl af förhållandena vid Ottenby som af remonternas behandling och utfodring under transporten. Då så icke skett, kan man icke gerna komma ifrån den tanken, att här föreligger en uraktlåtenhet.

I öfverensstämmelse härmed hafva vi inom utskottet hemställt, att konstitutionsutskottet bort jemlikt 107 § regeringsformen för Riksdagen tillkännagifva, hvad sålunda anmärkt blifvit»;

af herrar *Johnsson, Bengtsson, Boström, Dahn, Gyllensvärd* och *Vahlin*, hvilka anförde:

»(Protokoll öfver landtförvarsärenden den 25 januari 1895, n:o 13).

Sedan Kongl. Maj:t under olika tider i kommandoväg beslutat om vidtagande af åtgärder, hvilka föranledt statsutgifter, har arméförvaltningen å intendentsdepartementet jemte anmälan, att följande kostnader ännu icke blifvit ersatta, nemligen:

för aflöning och underhåll åt manskap, som beordrats till den genom generalorder nådigst anbefalda gevärshandtverkarekursen, dels 745 kronor 48 öre, dels 448 kronor 29 öre, dels ock kostnader för honnörsvakter 1,871 kronor 29 öre, i underdånighet hemställt, att beträffande kostnaderna för gevärshandtverkarekurserna 1,193 kronor 77 öre dessa måtte utgå från volontärvakansmedels-fonden hvaremot kostnaderna för honnörsvakter torde få gäldas från anslaget till durchmarsch-kostnader.

På föredragandens hemställan biföll Kongl. Maj:t, hvad arméförvaltningen i såväl det ena som andra hänseendet hemställt.

Med afseende på den grundlagsenliga befogenheten att i kommandomål

besluta i frågor, som kunde föranleda till utgifter, för hvilka anslag ej vore beviljade, yttrade 1894 års konstitutionsutskott: »Det lär vara af synnerlig vigt, att användningen af den ordning, grundlagen med afseende å kommandomålen föreskrifver, icke mer än nödigt utsträcker. Enligt hvad ordalydelsen af § 15 regeringsformen gifver vid handen, har det ingalunda undgått grundlagsstiftarnes uppmärksamhet, att dessa ärenden i vissa fall kunna ega en för hela rikets välfärd afgörande betydelse, men de hafva icke ansett sig deraf förhindrade att ej allenast utesluta dessa mål från den mångsidiga pröfning, som egnas öfriga regeringsärenden, utan äfven, på sätt §§ 38 och 105 regeringsformen utvisa, väsentligen inskränkt den ende rådgifvarens ansvarighet. Ehuru dessa omständigheter bort mana till den största möjliga vaksamhet och noggrannhet vid uppdragandet af gränslinien mellan kommandomålen och de allmänna regeringsärendena, sakna grundlagarne hvarje stadgande i detta afseende med undantag af bestämmelsen i § 15 regeringsformen, hvilken blott utgör en omskrifning af ordet: »kommandomål». Denna betänkliga brist i grundlagsstiftningen uppmärksammades också redan kort efter det nya statskicketts införande. Sedan Kongl. Maj:t genom särskilda författningar den 19 juni 1810 och den 24 januari 1815 sökt uppdraga en bestämd gränslinie mellan de embetsåligganden, som skulle tillkomma å ena sidan dåvarande rådgifvarne i kommandomål, generaladjutanterna för armén och flottan och å den andra statssekreteraren för krigsärendena, framlade Kongl. Maj:t i proposition den 31 mars 1818 för Rikens Ständer förslag om införande i regeringsformen af närmare bestämmelser i förevarande afseende. Enligt detta förslag, som innefattade de grundsatser, hvarpå sistnämnda förordningar hvilade, skulle med kommandomål förstås sådana enkla militäriska mål, som icke efter grundlagen höra till föredragning i statsrådet och statssekreterarens expedition, icke leda till stiftande af nya, icke till ändring, förklaring eller rubbning af gällande lagar och allmänna ekonomiska förvaltningar, eller till disposition af allmänna medel. Dessa uttryck för Kongl. Maj:ts uppfattning om innebörden af grundlagarnes bestämmelser i nu ifrågakvarande ämne samt ett noggrant aktgifvande på öfriga stadganden i dessa lagar, hvilka i nämnda hänseende kunna lända till upplysning, synas utvisa, att allenast enkla militära mål, som afse rena verkställighetsåtgärder, böra i kommandoväg behandlas.»

Kongl. Maj:t har emellertid vid tillämpningen frångått sin sålunda uttalade åsigt om kommandomålens område, och det torde vara öfverflödigt att erinra, hurusom konstitutionsutskottet vid flera tillfällen funnit sig föranlåtet att fästa Riksdagens uppmärksamhet derpå, att i kommando-före-

dragning inblandats ämnen, som bort från densamma vara alldeles afskilda.

Ofvan omförmälda, under nästlidet år afgjorda ärende måste enligt beslutet i statsrådet anses såsom en följd af det i kommandoväg skedda afgörandet och eger därför endast formel betydelse — en ordning för behandlingen af dylika frågor, hvilken ingalunda är förenlig med den uppfattning af omfånget för kommandoföredragningen, som är med grundlagen öfverensstämmande. Ett dylikt förfarande kan nemligen, enligt hvad 1868 års konstitutionsutskott i likartadt ärende jemväl anmärkt, leda derhän, att Kongl. Maj:t i kommandoväg skulle kunna komma att disponera statens medel till ändamål, låt vara i och för sig nyttiga, men hvilka Kongl. Maj:t, då medlen sedermera skola i statsrådet utanordnas, funnits hafva bort stå tillbaka för viktigare ändamål.

Hvad sålunda förekommit har synts oss så mycket hellre bort för Riksdagen anmälas, som de kostnader, hvilka blifvit en följd af de i kommandoväg fattade besluten, utgått från anslag till helt andra ändamål»;

af herr *Vahlin*, som yttrat:

»(Protokoll öfver ecklesiastikärenden för den 22 mars 1895, punkt 37.)

Af anförda protokoll inhemtas, att apotekare-societetens direktion i underdånig skrifvelse af den 29 januari 1894 hos Kongl. Maj:t anhållit om sådan ändring af apotekarereglementet, att såsom vilkor för att till elev å apotek kunna antagas skulle föreskrifvas att hafva aflagt mogenhetsexamen.

Sedan kongl. medicinalstyrelsen och farmaceutiska institutets styrelse sig häröfver yttrat och apotekaer-societetens direktion med ytterligare skrift inkommit, behagade Hans Maj:t Konungen, vid frågans föredragning af herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, på statsrådets tillstyrkan besluta, att apotekarereglementet af den 11 augusti 1819, sådant det lyder enligt kongl. kungörelsen af den 19 december 1879, skulle erhålla följande förändrade lydelse:

»§ 1. För att blifva till elev å apotek antagen fordras, jemte vitsord om godt uppförande, betyg om att hafva undergått godkänd mogenhetspröfning.»

Enligt samma § i reglementet af år 1879 fordrades för att antagas till apotekselev att vara uppflyttad i öfre sjetta klassen, likväl med särskildt pröfning i latin för realist. Genom nu beslutad förändring hafva dessa fordringar ökats med ytterligare 3 års studier vid högre allmänt läroverk.

Apotekaresocietetens direktion liksom farmaceutiska institutets styrelse anföra såsom stöd för den gjorda anhållan, att de dittills gällande

fordringarna på apotekarelevs kunskaper visat sig otillfredsställande, sedan kunskapsfordringarna numera väsentligen höjts för farmaciens utöfvare samt skilnaden mellan det i nedre sjetten klassen af högre allmänna läroverken förvärfvade kunskapsmättet och det, som vid fackstudierna bör inhemtas, i samma mån blifvit större; att maturitetsexamen såsom vilkor för inträde i yrket skulle tillföra apotekarecorpsen »ökad bildning, sjelfständighet och mera ideala intressen» och bättre arbetskrafter än hvad nu i allmänhet vore fallet. Särskildt framhålles elevernas låga betyg och svaga begåfning, liksom önskligheten af större insigter i lefvande språk, matematik och naturvetenskap, såväl för att bättre kunna draga fördel af undervisningen vid institutet som för att kunna följa farmaciens utveckling i andra länder. Farmaceutiska institutets styrelse erinrar äfven, att kemiska fabrikanter slagit under sig en god del af det arbete, som hittills tillhört apotekarens verksamhetssfär, »men också använder den kemiske fabrikanten endast de bästa arbetskrafter, är ej nöjd med studenter blott utan fordrar väl skolade kemister med universitetsstudier». Att ingen nämnvärd farmaceutisk fabrikation hos oss kommit till stånd, tillskrifver apotekaresocietets direktions företrädesvis bristande kunskaper i lefvande språk hos våra farmaceuter, och meddelar samma direktions, att »de flesta af Tysklands stora fabriker för kemiska och farmaceutiska preparater leda sitt ursprung från detta lands apotekarecorps, och vid dessa fabriker kunna numera endast vetenskapligt bildade personer vinna anställning».

För så vidt af handlingarna framgår, fordras endast i Schweiz mogenhetsexamen för inträde å den farmaceutiska banan, men vitsordar farmaceutiska institutets styrelse, att farmaceuten i detta land framstår genom »god bildning, taktfullt uppträdande, ideala intressen och vetenskapligt lif».

Då det möjligen vore att förvänta, att i följd af höjda kompetensfordringar svårighet kunde uppstå att erhålla nödigt antal elever, anser sig apotekaresocietets direktions böra framhålla, att, såsom befordringsförhållandena inom yrket för närvarande gestalta sig, en längre tids skolgång icke undanskjuter tidpunkten för framtida befordran till eget apotek, utan endast minskar tiden för den föregående tjänstgöringen å apotek; att svårigheten att erhålla elever i betraktande af den rådande öfverfyllnaden på alla banor, för hvilka mogenhetsexamen utgör ett oeftergifligt vilkor, ej bör tillmätas allt för stor betydelse och att »för många af dem, som efter aflagd mogenhetsexamen förgäfvos söka sig en framtid på något af dessa olika arbetsfält borde — — — det vara en fördel att finna ännu ett för sig öppet, nemligen farmaceutens».

Kongl. medicinalstyrelsen vill ej förneka, att höjda kunskapsfordringar vore ett önskningsmål på grund af den utveckling farmacien vunnit och

de härmed stegrade fordringarna på apotekareyrkets utöfvare; äfven styrelsen hade funnit svaga betyg hos de nu mottagna eleverna och ansåge att ökade förkunskaper vore till gagn. Men vill det synas styrelsen, att apotekaresocietetens direktion liksom farmaceutiska institutets styrelse allt för mycket öfverskattat maturitetsexamens betydelse och de i de högsta skolklasserna förvärfvade kunskaperna, som endast i ringa mån hafva några beröringspunkter med farmaceutens blifvande studier. Kunde deremot en del af den för maturitetsexamens afläggande ifrågasatta förlängningen af studietiden användas för inhemtande af ökade specialkunskaper, så skulle helt visst derigenom större gagn uppstå för framtiden, än som genom maturitetsexamens afläggande kan nås. Äfven torde vara ytterst tvifvelaktigt, huruvida den bättre urgallring af för yrket olämpliga personer, som man genom fordran på maturitetsexamen hoppas åstadkomma, i sjelfva verket skall vinnas. Det i många fall omåttligt trägna och ensidiga arbete, som tillkommer en apotekselev, kan svårligen i och för sig ega synnerlig lockelse för en kunskapsrik student, som under nuvarande befordringsförhållanden inom apotekarecorpsen dessutom bör hafva förhoppning om att genom val af annat yrke långt tidigare nå sin utkomst och en sjelfständig ställning. Endast de i sina studier svagaste studenterna torde därför i regel komma att vända sig till apotekareyrket, och vinsten häraf för yrket kan sannolikt icke blifva stor. Äfven torde vara tvifvelaktigt, »huruvida det ur apotekarelevernas synpunkt kan vara önskligt, att deras studietid än mera förlänges. Redan nu är deras kurs så lång, att den icke kan afslutas på kortare tid än 7 år, från det att elevtiden vidtagit. Skulle tiden för denna tienstgörings början uppskjutas ytterligare trenne år, måste den farmacie studeranden alltså uppnå en jembförelsevis ganska hög ålder, innan han kan hinna afsluta sina examensstudier».

»Onekligen föreligga alltså rätt allvarliga betänkligheter mot den hemställan, som af apotekaresocietetens direktion blifvit gjord. Men då apotekarelevs förkunskaper under nuvarande förhållanden visat sig otillräckliga för fullföljande af studierna vid farmaceutiska institutet; då hvarje tillökning af deras kunskapsmått otvifvelaktigt länder dem till gagn, och då slutligen på andra områden, der afslutade skolstudier torde vara mindre nödvändiga än på den farmaceutiska banan, maturitetsexamen fastställs såsom kompetensvilkor, anser sig medicinalstyrelsen icke böra afstyrka den underdåniga framställningen.»

Generaldirektör Almén anförde särskildt:

»För min del anser jag, att fordringarna på maturitetsexamen såsom vilkor för inträde vid en del embetsverk och på en del studiebanor medfört och fortfarande medför många olägenheter och i det hela mer ondt

än godt. Härmed vill jag dock icke bestrida, att ju icke mogenhetsexamen med bättre skäl kan fordras af apotekare än t. ex. af tandläkare — — —». »Ehuru jag i hufvudsak vidblifver de åsigter, som uttalats i styrelsens underdåniga utlåtande den 18 augusti 1890 rörande denna fråga, så anser jag mig dock, om än med mycken tvekan, lika med styrelsens öfriga ledamöter kunna förorda nådigt bifall till den underdåniga framställningen, enär det stora flertalet af landets apotekare omfattat denna fråga med ovanligt stort intresse och deraf vänta sig stora fördelar för farmaciens framtida utveckling hos oss samt derjemte förklarar sig beredda att bära de af ett bifall till förslaget följande olägenheter».

I det af generaldirektör Almén åberopade utlåtandet af den 18 augusti 1890 hade medicinalstyrelsen föreslagit, att, för att kunna till apotekarelev antagas, skulle fordras att vara uppflyttad i nedre 7:de klassen vid allmänt läroverk, och att farmaceut, som aflagt mogenhetsexamen, skulle vid ansökning till apoteksprivilegium ega tillgodoräkna sig 2 år utöfver den tid han styrkt sig hafva varit som farmaceut å apoteksinrättning anställd.

En omorganisation af våra allmänna läroverk har under senare tiden blifvit ett i allt vidare kretsar känt och erkänt önskningsmål. Bland mer eller mindre skiljaktiga uppfattningar om bristerna hos det nuvarande systemet framträder såsom förherskande den åsigten, att vår elementära studiekurs är för lång, att en del af hvad som derunder inläres icke för flertalet lärjungar — särdeles de svagare begåfvade — eger tillräcklig betydelse för fyllande af deras framtida lifsuppgifter eller är af den allmänt bildande beskaffenhet, att det bör af alla inläras; att fordringarna på mogenhetsexamen för utöfvande af en del tjänster eller privilegierade yrken infört och kvarhåller på studiebanan mången yngling, som, om han fått tidigare egna sig åt ett arbete, som bättre passat hans håg och begåfning, helt säkert skolat nå en bättre utveckling och lemnat en bättre arbetsprodukt, än hvad nu blir förhållandet. En kortare, för inhemtande af mer praktiskt användbart vetande anordnad studiekurs, vare sig jemsides med ett mera vetenskapligt studium grundläggande skolor eller såsom underbyggnad för dessa, torde vara det praktiska önskningsmål, hvori de flesta reformförslagen utmynna.

Någon åtgärd för förverkligande af detta önskningsmål har icke af regeringen vidtagits, men deremot är det här omhandlade beslut, hvorigenom aflagd mogenhetsexamen faststälts som vilkor för att kunna till apotekarelev antagas, enligt min uppfattning, ett steg i bestämdt motsatt riktning, som herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet icke

— åtminstone i det läge undervisningsfrågan för närvarande befinner sig — bort tillstyrka Hans Maj:t Konungen att godkänna. En till så speciel uppgift begränsad verksamhet, som den apotekaren utöfvar, torde svårigen kunna erkännas vara af den art, att en fullständig elementarbildning, vunnen genom en med icke mindre än trenne år förlängd studiekurs vid de allmänna läroverken, kan anses vara härför oundgängligen erforderlig.

Äfven om, såsom i här refererade uttalanden framhållits, flertalet af de ynglingar, hvilka vunnit anställning som apotekareelever, tillhört läroverkens mindre begåfvade och mindre kunniga alumner, framgår deremot alldeles icke af samma uttalanden, att orsaken till detta förhållande kan ens företrädesvis sökas i hittills gällande kompetensfordringar. Andra orsaker — icke osannolikt af ekonomisk art — måste åtminstone i icke ringa grad medverkat för att afhålla mera begåfvade ynglingar att, vare sig från läroverkens tre högsta klasser eller efter aflagd mogenhets- eller teknisk examen egna sig åt apotekaryrket, och dessa orsaker lära därför icke heller genom nu höjda kompetensfordringar blifvit undanröjda. Andra och bättre medel synas icke bort vara allt för svåra att finna, och torde af de bestämmelser, som medicinalstyrelsen i sitt utlåtande af den 18 aug. 1890 föreslagit, varit att förvänta en säkrare verkan, än af nu vidtagna åtgärd; likaså synes det förhållande, att oprivilegierade kemiska fabrikanter icke saknat möjlighet att för sitt yrke vinna goda arbetskrafter, gifva grundad anledning att antaga, att äfven apotekarecorpsen genom andra åtgärder, än ökad kompetenssvång, kunnat tillförsäkra sig samma fördel.

Genom här påtalade åtgärd har ännu en väg stängts för föräldrar, tillhörande de minst bemedlade samhällsklasserna, att kunna förskaffa sina barn en, efter deras förmenande åtminstone, bättre och lyckligare samhällsställning, än de sjelfva nått. Svårigheten att, äfven med mycket framstående begåfning för liksom insigter i någon kunskapsgrän, någon embetsutöfning eller monopoliseradt yrke kunna — om man af förhållandena hindrats att fullständigt genomgå vår långa skolkurs — erhålla tillfälle att göra sig och samhället dessa egenskaper till godo, har, stor redan förut, genom anförda åtgärd än mer förökats, och härmed ännu ett steg tagits till skärpande af den klass-skilnad, som allt mer framträder som vår tids största sociala fara.

Åtgärden eger icke betydelse endast i och för sig; den skall, om den af Riksdagen lemnas obeaktad, helt säkert inverka äfven på andra områden. Mogenhetsexamen skall än mer exklusivt, än för närvarande är förhållandet, göras till vilkor för inträde på banor, för hvilka den, lika litet som för apotekaryrket, kan anses oundgängligen behöflig. Härigenom skola de olägenheter, som från social synpunkt påvisats, erhålla ökad be-

betydelse, och våra högre allmänna läroverk få behålla för att till studentexamen framdrifva än flere alumner, som bristande håg eller svag begåfning göra olämpliga för skolstudier. En så vunnen allmän bildning torde icke böra tillmätas allt för högt värde, särdeles som anförda förhållanden icke äro egnade att verka till ett framgångsrikt bedrifvande af undervisningen vid våra högre läroverk och fasthållande af ej för lågt satta fordringar på grundliga insigter vid mogenhetsexamen.

En åtgärd, som de yrkesidkare, hvilka derom gjort underdånig framställning, icke förmått visa vara af beskaffenhet att med säkerhet kunna förväntas afhjelpa öfverklagade olägenheter, som för dessa yrkesidkare sjelfva icke osannolikt kan komma att medföra nya sådana, och hvilken härutöfver är af ingripande betydelse på sociala förhållanden och på våra undervisningsanstalter, hade kanske icke bort vidtagas på tillstyrkan af endast en offentlig myndighet, af hvilken icke kunnat förväntas frågans bedömande från andra och mer omfattande synpunkter, än främjandet af den farmaceutiska vetenskapens utveckling och apotekarecorpsens intressen — och än mindre synes anledning härtill förelegat, då denna myndighets tillstyrkan föregås af uttalanden, som vida kraftigare och bestämdare motivera ett afstyrkande af den gjorda framställningen.

Af här gifna skäl har jag yrkat, att anförda regeringsåtgärd skulle för Riksdagen anmälas;

af herrar *Bengtsson, Boström, Dahn, Gyllensvärd* och *Johnsson*, hvilka instämt med herr *Vahlin*;

samt af herr *Ljungman*.

Herr *Alin* har begärt få här antecknadt, att han till följd af sjukdom varit förhindrad att deltaga i utskottets arbeten under större delen af den tid, hvarunder statsrådsprotokollen granskats.
